

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Horsens Fjord, havet øst for og Endelave
Natura 2000-område nr. 56
Habitatområde H52
Fuglebeskyttelsesområde F36

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto:
Stenede strandvolde ved Kloben på Endelave
Fotograf: Henriette Bjerregaard

ISBN: 978-87-7564-761-3

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	7
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	9
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	9
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	15
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	15
1.4.2 Befolkningen	16
1.4.3 Menneskets sundhed	16
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	16
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	16
1.4.6 Landskab.....	17
1.4.7 Arter	17
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	18
1.5 Eksisterende miljøproblemer	18
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	19
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	20
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	21
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	23
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	24
1.10 Overvågning	25

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse, men udpegningsgrundlaget indeholder en række træk- og ynglefugle, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består således af tiltag, som vurderes at kunne påvirke lokalt såvel som på nationalt og internationalt plan. På baggrund af dette vurderes det derfor, at planen har grænseoverskridende påvirkning for træk- og ynglefugle.

På udpegningsgrundlaget for N56 findes også marsvin, som grundet beliggenheden af Natura 2000-området, tilhører Bælthavsbestanden. Populationen har en estimeret størrelse på lidt over 40.000 marsvin. Spættet sæl og gråsæl er ligeledes på udpegningsgrundlaget. Spættet sæl tilhører Kattegat populationen, mens gråsæl tilhører Østersøpopulationen. Alle 3 arter kan flytte sig over store afstande, og dermed kan Natura 2000-planen for dette område have effekter over landsgrænser for disse arter. Det skønnes at individerne anvender både danske og svenske områder i Kattegat.

I Natura 2000-området fortsættes arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri for beskyttelse af marine naturtyper og marsvin mod bifangst, hvilket kan forventes at få en gavnlig effekt på marsvin både udenfor og indenfor Natura 2000-området, herunder i svenske Natura 2000-områder som støder op til den danske grænse i Kattegat, og hvor marsvin, spættet sæl og grå sæl er på udpegningsgrundlaget. Ligeledes forventes en evt. regulering af fiskeri i området at få en gavnlig effekt på øvrige arter, som lever op til og i området.

Områdets terrestriske del er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består i forhold til områdets naturtyper udelukkende af tiltag fx. mht. drift og pleje, som vurderes at kunne påvirke lokalt. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkninger ud over de ovenfor beskrevne for fugle og arter.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for en plejeindsats, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. Indsatser beskrevet i planen medvirker blandt andet at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper, herunder en særlig indsats for hedearealer, som skal sikre en sikring eller forbedring naturtilstanden af naturtyperne på udpegningsgrundlaget for området. Flere indsatser i planen bidrager desuden til at sikre yngleområder for fugle og arter på udpegningsgrundlaget.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området, på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover forventes det, at de planlagte indsatser har en positiv effekt for den øvrige natur og arter, der findes i området, og planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og udvidelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og aftaler om udlægning af urørt skov.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje.

En realisering af indsatsprogrammet sikrer synergi til evt. indsatser for øvrige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget og forventes ligeledes at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje.

Mål for forbedring af vandkvaliteten, fx i form af reducere af kvælstof og miljøfremmede stoffer, sikres gennem vandområdeplanlægningen, men forventes ligeledes at gavne dyr og planter tilknyttet de marine naturtyper ligesom der forventes en positiv effekt på arterne knyttet til de marine områder.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at complimentere og understøtte de eksisterende fredninger, vildtreservater og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området. Der beskrives en indsats om at Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservaterne Hov Røn, Lerdrup Bugt, Mølle- og Svanegrunden, Søby Rev og Vorsø, som kan være med til at sikre fugle og dyr mod forstyrrelse.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

- Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er at fjord- og havområdets hav- og kystnatur udgør et stort, sammenhængende naturområde med naturlig dynamisk udvikling af kystnaturen og med udbredte yngle- og rasteområder for hav- og kystfugle samt havpattedyr. Området sikres som et godt levested for den høje forekomst af marsvin, og samtidig sikres områdets fælde- raste- og yngleområder for spættet sæl og gråsæl, hvor især Møllegunden og Svanegrunden har stor betydning.
- De marine naturtyper sandbanker (1110), vadeflade (1140), laguner (1150), bugter (1160) og rev (1170) sikres. De lysåbne naturtyper, strandvold med flerårige planter (1220), forklit (2110), strandeng (1330), grå/grøn klit (2130), klithede (2140), klitlavning (2190), tør hede (4030), surt overdrev (6230), tidvis våd eng (6410) samt rigkær (7230) samt alle skovnaturtyper sikres). Nævnte naturtyper har enten stærkt ugunstig bevaringsstatus, særligt store lokale forekomster, særlige store nationale forekomster i Danmark eller biogeografisk store forekomster i området.
- Det er målet at fuglebeskyttelsesområdets kombination af sammenhængende vand- og kystnære områder med øer, vadeflader, laguner og strandenge fortsat sikres som levesteder for de nationalt og internationalt betydende forekomster af yngle- og trækfugle. Ynglelokaliteter på områdets øer og holme sikres som fortsat egnede levesteder. Inden for området prioriteres særligt levesteder for ynglefuglene splitterne, havterne og klyde der enten har store bestande i dette biogeografiske område eller har generelt faldende bestande. Samtidig sikres havørnens ynglelokaliteter på Vorså og Endelave. Det er også målet, at en af landets største ynglepladser for skarv, der findes på Svanegrunden og den mindre koloni på Vorsø, fortsat sikres som gode ynglelokaliteter for arten. Områdets vadeflader, vandflader og øvrige kystnære naturtyper huser i træktiden internationalt betydende forekomster af edderfugl, hjejle, lille kobbersneppe og lysbuget knortegås. Uforstyrrede raste- og fouragerings- og overnatningsområder for disse arter sikres på bedste vis.
- Skæv vindelsnegl har væsentlige forekomster i området og arten sikres fortsat gode levesteder.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N56 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin baltisk region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse

arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegning af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om naturnationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Strandeng er den arealmæssig mest dominerende naturtype i Natura 2000-området. Hovedparten af arealet er i god eller høj naturtilstand. Årsagen skyldes en kombination af god drift med kontinuitet i afgræsning samt de naturgivne forhold med god saltpåvirkning som betinger forekomst af en høj andel af naturtypens arter.

Grå/grøn klit og klithede er de arealmæssigt dominerende klitnaturtyper i habitatområdet. Naturtyperne indgår ofte i mere eller mindre småskala mosaik med hinanden. Naturtilstandene er overvejende moderat, bl.a. grundet forekomst af invasive arter, f.eks. på Øvre og Endelave.

Hovedparten af arealet med kitlavning er i moderat tilstand, mange steder grundet tilgroning med vedplanter og invasive arter.

Tidvis våd eng er hovedsageligt i god- høj naturtilstand, hvilket formentlig kan henføres til passende afgræsning og gode, næringsfattige jordbundforhold som har fremmet en artsrig flora.

Strandvold med enårige og i større grad strandvold med flerårige planter forekommer langs områdets kyster i smalle bræmmer. Naturtilstanden er god eller moderat for disse ikke driftsafhængige naturtyper som er stedvis er veludviklede grundet eksponerede forhold og deraf god dynamik.

Kystklint er en dynamisk naturtype som forekommer med små arealer enkelte steder i habitatområdet hvor der er hyppige skred. Naturtilstanden er kun stedvis god og overvejende moderat. Moderat naturtilstand skyldes en forholdsvis artsfattig vegetation, som formentlig bunder i naturgivne forhold, såsom hyppige skred.

Enårig strandengsvegetation forekommer med ret små arealer i området og naturtilstanden er god-høj.

Vadegræssamfund (1320) er kortlagt ved Søby Rev og kun med samlet 0,8 ha. Naturtilstanden er moderat grundet artsfattig vegetation.

Forklit er en meget dynamisk naturtype som forventeligt ikke vil forekomme med stabile arealer i de forskellige kortlægningsrunder, og som heller ikke er så veludviklede ved de indre kyster hvor der er mindre vindomlejring af strandsandet. Naturtilstanden er overvejende moderat på arealerne grundet forekomst af invasive arter og problemarter som trækker ned i naturtilstanden.

Det lille areal med våd hede er i moderat naturtilstand, både grundet forekomst af invasive arter, vedplanter og et relativt stort indslag af mellemhøje urter.

Tør hede forekommer ligeledes kun med små arealer. Naturtilstanden er god eller moderat, hvor tilstanden er moderat skyldes det forekomst af invasive arter, vedplanter og et relativt stort indslag af mellemhøje urter.

Kalkoverdrev findes kun ét sted (Hjarnø), og både areal og naturtilstand er uændret moderat i forhold til sidste kortlægningsrunde (2010-12). Den moderate tilstand skyldes et forholdsvis lavt

artsindhold, hvor artsindekset også er forringet pga. forekomst af en række problemarter, som indikerer næringsbelastning.

Sure overdrev findes primært ved Endelaves syd- og østkyster. Der er en forholdsvis stor andel af arealet i moderat tilstand, hvilket kan henføres til, at en del arealer med naturtypen er uden drift. Flere forekomster fremstår derfor noget tilgroede med høje urter, vedplanter og invasive arter.

Rigkær forekommer kun med enkelte arealer i Natura 2000-området og naturtilstanden er fortsat hovedsageligt god grundet pleje i form af afgræsning, begrænsede problemer med tilgroning med vedplanter samt fravær af invasive arter.

I området er der kortlagt skovklit, bøg på mor med kristtorn, bøg på muld, ege-blandskov, stilkekekrat, skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov. Den primære skovnaturtype i området er elle- og askeskov.

I skovtyperne bøg på mor med kristtorn, bøg på muld, ege-blandskov, stilkekekrat, og elle- og askeskov er der registreret forekomst af store træer (1-5 store træer/ha) på væsentlige arealandele. På mindre arealandele er der registreret et højere antal (6-10/ha eller over 10/ha). Stående og liggende dødt er primært registreret i ege-blandskov, stilkekekrat, skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov, især sidstnævnte skovtype har væsentlige arealandele med dødt ved. Forekomsterne med elle- og askeskov og skovbevokset tørvemose er generelt dræned. I følge seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

I Natura 2000-området er der kortlagt 6 småsøer med habitatnaturtypen søbred med småurter i god tilstand. Søerne i god tilstand er generelt præget af artsrige bredzoner med en stor dækning af karakteristiske amfibiske planter, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger og en lav påvirkning fra jordbrugsdrift.

I området er der også kortlagt 6 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø. De er tilstandsvurderet med hhv. 1 i god tilstand, og 5 i moderat tilstand. Søen i god tilstand er generelt præget af en artsrig undervandsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift. Derudover er der græsning på størstedelen af bredzonen. Søerne i moderat tilstand har generelt en lille udbredelse af en artsrig undervandsvegetation, og de er i større grad domineret af trådalger og liden andemad som indikerer næringsstofforførelse.

I området er der yderligere kortlagt 12 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø. De er tilstandsvurderet med hhv. 2 i høj tilstand, 8 i god tilstand og 2 i moderat tilstand. Søerne i god og høj tilstand er generelt mindre påvirket af næringsstoffbelastning, end det er tilfældet for søerne i moderat tilstand.

Der er kortlagt 25 søer med den marine naturtype kystlaguner og strandsøer, disse saltpåvirkede, kystnære strandengssøer er ikke tilstandsvurderet.

Inden for området findes de marine habitatnaturtyper sandbanke, vadeflade, lagune, bugt og rev. Området er påvirket af eutrofiering og/eller fiskeri.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes skæv vindelsnegl, sumpvindelsnegl og odder.

Skæv vindelsnegl er fundet talrigt flere steder i områdets kystnatur i græsvegetation på sandet, kalkholdig bund. Arten vurderes at være stabil i Natura 2000-området med mange bestande. Der

vurderes ikke at være trusler mod artens forekomst i området. I henhold til DCE Aarhus Universitets NOVANA-afrapportering er skæv vindelsnegl i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 fragmenteret udbredt i den kontinentale region, hvor de typisk er karakteriseret ved relativt ringe bestandstætheder. Sammenlignet med overvågningen i 2005-2007 er skæv vindelsnegl i perioden 2012-2014 samlet set fundet på flere lokaliteter og i flere UTM-kvadrater. Forklaringen på dette repræsenterer sandsynligvis i en vis grad hidtil oversete forekomster.

Sumpvindelsnegl er kendes i området kun fra et tilgroningsrigkær ved Vads Møllevej. Artens status er ukendt i Natura 2000-området, hvor fortsat tilgroning med pil på den nuværende lokalitet kan være en trussel for artens fortsatte forekomst. I henhold til DCE Aarhus Universitets NOVANA-afrapportering er sumpvindelsnegl i den seneste NOVANA-periode fra 2012-2017 vidt udbredt i den kontinentale region i Danmark med relativt høje bestandstætheder og, at det er vanskeligt at vurdere udviklingen i bestandstørrelsen.

Der er fundet spor/ekskrementer fra odder ved udløbet af Malskær Bæk. Det vurderes, at arten benytter området i langt større grad end illustreret af overvågningen, og ud fra områdets karakter med vandløb, kyst og store relativt uforstyrrede områder, vurderes der at være en stabil forekomst af odder i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 har Odder har tydeligt øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-2012.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes gråsæl, spættet sæl og marsvin. Gråsæl optræder sporadisk i dette habitatområde, og der er kun observeret enkelte individer på Møllegunden. Det er på baggrund af så få tællinger og få individer ikke muligt med tilstrækkelig sikkerhed at udtale sig om bestandsdynamikken i området. Spættet sæl yngler og fælder på Møllegunden og Svanegunden og bruger begge lokaliteter som hvileplads året rundt. Bestanden af spættet sæl på Møllegunden og Svanegunden lader til at være nogenlunde stabil omkring 1000 individer med år til år svingninger over de sidste 10 år. Marsvinene i habitatområde H52 tilhører Bælthavsbestanden. Området vurderes at være af stor betydning for den relevante marsvinepopulation, da habitatområdet har et areal over 20 km², og der desuden er registreret høj tæthed af marsvin i mindst en sæson.

I området er der samlet set kortlagt 24 levesteder for de 4 ynglefuglearter på områdets udpegningsgrundlag for hvilke der er et tilstandsvurderingssystem. Der kan være overlap mellem de enkelte arter, et delområde kan således være kortlagt for mere end en art. Langt hovedparten af levestederne er i god eller høj tilstand. Der er kortlagt 3 levesteder for rørhøg. Områderne ligger dels langs Åkær Å sydvest for Amstrup, dels langs Malskær Bæk sydøst for Gylling og ved kysten syd for Søby. I alle tre området er tilstanden beregnet til god-høj. Tilstanden skyldes primært veludviklede rørskove med optimal vegetationshøjde samt minimale forstyrrelser ved evt. redesteder. For klyde er kun ét levested ud af 6 i moderat tilstand, mens 5 er i god eller høj tilstand. For havterne og splitterne er der for begge arter kortlagt henholdsvis 10 og 5 levesteder, hvoraf hovedparten er i god tilstand, dog er der tre levesteder for havterne som er i moderat tilstand og ét i ringe tilstand. Den overvejende gode tilstand af levestederne for klyde og de to ternearter skyldes, at der overordnet set er en god vegetationsstruktur med mosaik af bart sand/sten og lav vegetation, og en begrænset risiko for overskylning. Der er ingen trusler i form af forstyrrelse fra mennesker, og kun stedvis risiko for prædation fra ræv og andre landlevende rovdyr.

Rørhøg er ny på områdets udpegningsgrundlag. I forbindelse med gennemførelse af overvågningen i 2019 blev der registreret 2 ynglepar i området. Et par i en rørskov sydvest for Amstrup og et par i en lille rørskov øst for Gylling. Da der i området findes flere veludviklede rørskove, der tilgodeser artens krav til en uforstyrret yngleplads og da der i øvrigt ikke vurderes at være trusler mod arten vurderes der at være gode forudsætninger for en fortsat ynglebestand i fuglebeskyttelsesområdet.

I den seneste overvågningen i 2019 blev der registreret 16 ynglepar af klyde i dette fuglebeskyttelsesområde. Antallet er lidt lavere end hvad der tidligere er fundet under overvågningen i Horsens Fjord og Endelave. Set over en længere tidshorisont sker der tilsyneladende et fald i antallet af ynglepar i området. Næsten alle ynglefugle er i de seneste overvågninger fundet på Hov Røn og Søby Rev der ligger isoleret fra fastlandet og som har tilpas store arealer med strandeng og lavvandede arealer, der umiddelbart virker velegnet som yngleplads. Tidligere år har der også været enkelte ynglepar ved Alrø Eghoved og på Alrø Poller. Områdets karakter med mange små isolerede øer med strandeng, sand, sten og lav vegetation tilgodeser artens krav til en yngleplads og da flere af øerne er udpeget som reservat med adgangsforbud i fuglenes yngletid (ingen forstyrrelse) vurderes der at være tilstrækkeligt med velegnede ynglemuligheder uden trusler og dermed gode forudsætninger for en fortsat ynglebestand i fuglebeskyttelsesområdet.

Havterne yngler hovedsageligt på Hov Røn, Hjarnø og på Svanegrund og der er senest registreret 119 ynglepar. Set over en længere tidshorisont er der tilsyneladende sket et fald i antallet af ynglepar i området. Det vurderes dog at der er tilstrækkeligt med velegnede ynglemuligheder uden trusler og dermed også gode forudsætninger for en fortsat ynglebestand i fuglebeskyttelsesområdet.

I forbindelse med gennemførelse af overvågningen i 2019 blev der registreret 452 ynglende par af splitterner i dette fuglebeskyttelsesområde. Antallet er på højde med antallet under de seneste overvågninger og set over en længere tidshorisont er antallet af ynglepar nogenlunde stabilt i området.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området er der desuden ynglefuglene skarv og havørn samt flere arter af trækfugle: lysbuget knortegås, bjergand, edderfugl, fløjlsand, hvinand, hjejle og lille kobbersneppe. Der er ikke udviklet et tilstandssystem for disse arternes levesteder.

Skarv yngler på Svanegrunden i Horsens Fjord, der er en af landets største ynglekolonier med 1214 par i 2019 og antallet har været bemærkelsesværdigt stabilt de seneste 25 år. Til gengæld er antallet på Vorsø faldet fra mere end 5000 par i 1991 til nu at stabilisere sig på et meget lavere niveau de seneste år. I 2019 var der kun 247 par tilbage på Vorsø. Det samlede antal ynglepar i dette fuglebeskyttelsesområde viser et fald over en længere årrække, hvilket overvejende må tillægges faldet i bestanden på Vorsø. Jf. DCE har den nationale bestandsudvikling på kort sigt (2004-2019) været faldende.

Havørn er ny på områdets udpegningsgrundlag, og under overvågningen i 2019 blev der fundet to ynglepar i området. Havørn har ynglet på Vorsø siden 2013 og siden 2016 har der desuden ynglet et par på Endelave. Lokalt vurderes der at være et stabilt fødegrundlag til stede i de udstrakte, lavvandede marine områder samt gode muligheder for uforstyrret redeplacering, og der vurderes ikke at være trusler for artens fortsatte yngleforekomst i området. Jf. DCE har den nationale bestandsudvikling både på kort og lang sigt været stigende. Den største trussel for havørn er menneskelige forstyrrelser i yngleperioden.

Lysbuget knortegås vurderes at forekomme nogenlunde stabilt i området. Bestanden forekommer årligt i området i væsentlige antal og især områderne øst for Gyllingnæs benyttes. Områdets karakter med mange strandenge og store lavvandede fjordområder tilgodeser generelt gæssenes behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for fuglenes fortsatte forekomst i området. På landsplan vurderes de i DCE's NOVANA-rapport at den samlede bestand har været varierende fra år til år, men er overordnet set stigende i både kort og længere tidsperspektiv.

Antallet af rastende bjergand i området er faldet drastisk, i lighed med den internationale bestand. Reduktionen kan dog skyldes en regional omfordeling idet tusindtallige flokke indimellem stadig rapporteres fra de indre dele af Horsens Fjord. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af bjergand i overvågningsperioden 2004-2016 nogenlunde stabil omend fluktuerende, men på lang sigt er bestanden faldende..

Edderfugl har ud fra overvågningsdata en nogenlunde stabil, men dog stærkt fluktuerende forekomst som trækfugl. Området omkring Endelave, og især grundene omkring Møllegrund og Svanegrund har i en lang årrække været et betydende fældeområder for edderfugle. Fuglene flytter i nogen grad rundt i Kattegat-området afhængig af vejr og isforhold, og det kan derfor forventes, at en svingende andel af den samlede bestand er til stede inden for områdets afgrænsning på overvågningsstidspunktet. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der ses ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af edderfugl i overvågningsperioden 2004-2016 nogenlunde stabil, men dog med en vis usikkerhed.

Antallet af rastende fløjsænder i området er faldende i fuglebeskyttelsesområdet, og forekomsterne er ifølge DCE noget lavere sammenlignet med registreringerne før år 2000. Tidligere var området omkring Endelave, og især grundene omkring Møllegrund og Svanegrund et betydende fældeområde for fløjsand, men arten benytter ikke længere områderne i særlig stor grad. Fuglene flytter i nogen grad rundt i Kattegat-området afhængig af vejr og isforhold, og det kan derfor forventes, at en svingende andel af den samlede bestand er til stede inden for områdets afgrænsning på overvågningsstidspunktet. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af fløjsand i overvågningsperioden 2004-2016 stigende.

Hvinand har ud fra overvågningsdata en nogenlunde stabil, men dog stærkt fluktuerende forekomst som trækfugl i fuglebeskyttelsesområdet. Fuglene flytter i nogen grad rundt i Kattegat-området afhængig af vejr og isforhold, og det kan derfor forventes, at en svingende andel af den samlede bestand er til stede inden for områdets afgrænsning på overvågningsstidspunktet. Områdets karakter med store åbne vandflader tilgodeser umiddelbart artens behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af hvinand i overvågningsperioden 2004-2016 stabil.

Ifølge DCE kan det dog ikke udelukkes, at der kan være forstyrrelser fra f.eks. havjagt eller rekreativ sejlads i området for flere af de ovennævnte arter af dykænder.

I fuglebeskyttelsesområdet har antallet af rastende hjejler i træktiden svinget en del mellem de enkelte år. Det vurderes dog, at bestanden som helhed er nogenlunde stabil i området. Fuglene ses overvejende, mens de i dagtimerne raster på vadeflader syd for Vorsø eller ved Polderne øst for Alrø, men der ses også jævnligt flokke andre steder i området. Hjejle forekommer i størst antal området om efteråret. Områdets karakter med mange lavvandede rastepladser tilgodeser generelt artens behov for at hvile uden forstyrrelse, og der vurderes ikke umiddelbart at være trusler for artens forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af hjejle i overvågningsperioden 2004-2016 usikker.

Lille kobbersnepe ses i størst antal når de under højvande i fjorden raster i tætte flokke på højvandsrastepladser ved Alrø, Vorsø og Hjarnø. Ud fra overvågningsstallene er arten

antalsmæssigt noget fluktuerende, men det vurderes, at bestanden generelt har en nogenlunde stabil forekomst i området. Områdets mange lavvandede fjordområder med tidvise blotlagte mudderflader tilgodeser arten, og der vurderes ikke at være trusler for artens fortsatte forekomst i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende nationale bestand af lille kobbersneppe i overvågningsperioden 2004-2016 usikker.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og hensigtsmæssig drift af levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på bl.a. klitter og overdrev, da der er behov for en indsats mod invasive arter og fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift generelt. Naturtilstanden vil potentielt set heller ikke kunne fastholdes på hede, hvor tilgroning med vedplanter kan øges. Der er også risiko for, at de biologiske forhold omkring småsøer forandres som følge af, at bredzonen omkring lysåbne søer kan gro til ved manglende plejetiltag. Desuden vil der potentielt ikke ske en udvikling i biodiversitetsunderstøttende skovstrukturer, såsom dødt ved.

Manglende realisering af indsatser som urørt skov og skovnaturtypebevarende drift og pleje kan yderligere betyde, at der ikke skabes flere skovstrukturer som mere dødt ved og den deraf gavnlige effekt, for skovnaturtyper og arter tilknyttet skov, udebliver.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er risiko for at der ikke sikres levesteder for områdets mange arter, herunder fredede og rødlistede arter. Der er risiko for, at bestandene af områdets arter ikke sikres og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen kan desuden medvirke til at levestederne for spættet sæl, gråsæl og marsvin ikke sikres, og at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau.

Manglende realisering af indsatsprogrammet i Natura 2000-planen vil desuden medføre en risiko for at bestandene af ynglefuglene skarv, havørn, klyde, rørhøg, splitterne og havterne går tilbage på nationalt niveau, og der er risiko for at naturtilstanden for levestederne for de kolonirugende ynglefugle klyde, splitterne og havterne samt rørhøg forringes.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om opdatering af vejledning til klapning i Natura 2000-områder, hvilket forventes at have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring Natura 2000-området. Såfremt planen ikke vedtages forventes denne effekt at udeblive.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed forventes Natura 2000-planerne også at bidrage til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at bevare den biologiske mangfoldighed, ligesom planen forventes at bidrage til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i artssammensætningen, således at vegetationen i højere grad præges af arter, der ikke er karakteristiske for naturtypen. Genetablering af mere naturlige vegetationsforhold vil modvirke denne udvikling, ligesom det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling, ligesom hydrologi-indsatser også vil medvirke til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.

Tilgroning med invasive arter forhindrer den naturlige dynamik som skal bestå mellem de forskellige naturtyper i dette Natura 2000-område. Tilgroningen vil også optage plads for den naturlige vegetation og dermed forringe området som levested. Med planens indsats sikres det, at invasive arter bekæmpes og dermed også i høj grad at levesteder holdes lysåbne til gavn for den lavtvoksende vegetation og tilknyttet fauna og endvidere sikres, at invasive vedplanter optager mindre plads i skove.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødskning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. Udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang skal overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. I overgangsperioden vil der ofte aktivt blive skabt flere habitater f.eks. ved veteranisering af træer og skabelse af lysninger.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af en sjældne og rødlistede arter, herunder skovmus, ræv, lækat, brud, ilder, skovmår og gråsæl samt bestande af fredede arter, herunder marsvin, odder, sydflagermus, dværgflagermus, pipistrelflagermus, brunflagermus, otte arter af krybdyr og padder, 13 arter af planter og mange fuglearter. En realisering af planens

indsatsprogram forventes at forbedre levevilkårene for disse arter sammen med indsatserne for habitatnaturtyper og -arter. Bl.a. vil det sikre at lysåbne naturtyper i høj grad holdes lysåbne til gavn for de lave, lyskrævende organismer, idet intensiv sommergræsning dog kan have en negativ effekt på bl.a. insekter, som er afhængige af blomstrende urter.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område N56 Horsens Fjord, havet øst for og Endelave er beliggende i Odder, Horsens og Hedensted kommuner, der har et indbyggertal på henholdsvis 22.979, 92.229 og 46.773. Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området hvilket kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Planen indeholder desuden en mulig indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre ændring i adgangsforhold.

Der er offentlig adgang til store dele af området; men en større del af området er omfattet af reservatbestemmelser og fredning af hensyn til de nationalt og internationalt vigtige lokaliteter for træk- og ynglefugle, hvilket regulerer offentlighedens adgang til området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt.

Det vurderes, at Natura 2000-planen kun undtagelsesvist og på mindre arealer vil ændre eller begrænse den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag, da indsatserne i området primært drejer sig om hedepleje samt evt. udlægning af urørt skov samt en sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Planen vil, som følge af etablering af hensigtsmæssig hydrologi muligvis have betydning for overflade- og grundvand på mere lokal plan. Planen vil kunne påvirke kystvande, søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og kvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. I området er der registreret adskillige fortidsminder i form af rundhøje, højryggede agre, skaldynger og stenalderbosættelser, ligesom der er et kulturarvsområde indenfor områdeafgrænsningen. Kulturarvsarealet omfatter et område på sydsiden af Hjarnø. Arealet omkredser en mulig naturhavn øst for Kalvestene og de skibssætninger, der er fredet her. Skibssætningerne er restaurerede, og oprindeligt har der før 1800 været jagttaget op mod 20

skibssætninger på stedet. Det vil sige, at der formodes at være mange grave udenfor det i dag fredede areal. Skibssætningernes datering ligger formodentlig i yngre jernalder (germansk jernalder eller vikingetid), og kan bedst sammenlignes med gravpladsen fra denne periode ved Lindholm Høje i Nørre Sundby. Skibssætningerne er på sigt truet af naturlig kysterosion. Planens indsatser i form af pleje af naturtyper, såfremt foretaget på og omkring fortidsminderne, vil kunne forøge slitagen på kulturarven i Natura 2000-området.

Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikring af den eksisterende natur kan have betydning for det nuværende erhvervsfiskeri i området, som følge af indsatser om vurdering af behovet for yderligere nødvendig fiskeriregulering, herunder vurdering af behovet i forhold til bifangst af marsvin. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. sikring af gamle skibsvrag på havbunden ved mulig ændring i lovlige fiskerimetoder.

1.4.6 Landskab

Horsens Fjord er et karakteristisk østjysk fjordlandskab med fligede morænekyster og lavt vand. I fjorden ligger øerne Vorsø, Alrø og Hjarnø, som alle er lave og flade med strandenge og laguner langs kysterne. Mens Alrø og Hjarnø er domineret af intensivt landbrug, ophørte landbrugsmæssig udnyttelse af Vorsø for over 50 år siden, og øen henligger som urskov. Fjorden er lavvandet, og bunden består af aflejret materiale. Tidevandsskiftet og vinden blotlægger vadeflader, der er nogle af de største i Østdanmark. Både i og uden for fjorden foregår der en evig vandring af materialer. Nogle steder udlignes kysten, og ved øerne dannes forland med strandvolde og laguner. Mellem Endelave og Tunø opbygges lave sandgrunde, der blottes ved ebbe. Uden for fjorden opbygges rev og holme. Store, veludviklede stenrev findes ved Søby Rev og ved Endelave.

Sikring og forbedring af naturgrundlaget som følge af Natura 2000-planen med hedepleje, udlægning af urørt skov samt sikring af hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyperne vil kunne bevare og øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges.

1.4.7 Arter

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget for at beskytte kyst- og marine naturtyper og de tilknyttede arter og fugle. Af arter kan nævnes odder, sumpvindelsnegl og skæv vindelsnegl, hvor især sidstnævnte art stedvis er talrig langs områdets kyster. De mest talrige ynglefugle er skarv, splitterne og havterne, men også klyde og havørn yngler i området. Af trækfugle er hjejle, edderfugl, hvinand og lille kobbersnepe mest udbredt. Splitterne har en af landets største og mest stabile ynglefremkomst på Hjarnø mens havterne og klyde er i tilbagegang som ynglefugle i området. Edderfugl har et vigtigt fældeområde i området omkring Endelave, Møllegrund og Svanegrund. Vadefladerne er periodisk i træktiden vigtige rasteområder for et stort tal af vandfugle, herunder hjejle og lille kobbersnepe, mens dykænderne hvinand, edderfugl, fløjlsand og bjergand udnytter de lavvandede områders forekomst af bunddyr. Skarv er både yngle- og trækfugl i området og den fouragerer på en række fiskearter. I de marine områder er der væsentlige forekomster af marsvin og spættet sæl, sidstnævnte art yngler på Svanegrunden og Møllegrunden. Gråsæl forekommer også i området men kun fåtalligt.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af en sjældne, rødlistede eller fredede arter, herunder skovmus, lækat, brud, ilder, skovmår, sydflagermus, dværgflagermus, pipistrelflagermus, brunflagermus, otte arter af krybdyr og padder, 13 arter af planter og mange fuglearter.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget, arter som lever i tilstødende områder m.fl., da planen indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der findes i alt otte fredninger i Natura 2000-området som helt eller delvis berører Natura 2000-området: Et fredet område på Øvre på Endelave, en kirkefredning på Alrø, en fredning ved Hou samt fem fredninger på nordsiden af Horsens Fjord (Kalsehoved, Sondrup-Åkjær, Uldrup Bakker, Horskær, Bjergene ved Stensballe). Vorsø har været fredet siden 1917 og ejes af staten. Øens natur er med fredningen overladt helt til fri naturlig dynamik uden drift eller naturpleje. Derudover er der også fire natur- og vildtreservater: Vorsø Naturresevat, Lerdrup Vig Vildtreservat, Endelave Vildtreservat samt Mølle- og Svanegrunden Sælreservat. Lerdrup Bugt Vildtreservat består af lavvandede vader, strandenge og fjordholme (Alrø Polder). Endelave Vildtreservat består af lavvandede vader øst for færgelejet. Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området og vildtreservater i området har til formål at sikre beskyttelsen af fugle. Det udpegede fuglebeskyttelsesområde også udpeget som Ramsarområde.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fredninger, vildtreservatbestemmelser eller udpegningsgrundlag som Ramsarområde da disse har til formål at sikre naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Næringstilførsel på arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Direkte påvirkning (undergødskning) er udbredt for kystkliner hvor der er marker som grænser op til klinerne.

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er i dette område registreret på forklit, klithede, grå/grøn klit, klitlavning, strandvold, våd hede, tør hede, og surt overdrev.

I Natura 2000-området er der drift på det meste af de kortlagte arealer med strandeng, enårig strandengsvegetation, grå/grøn klit, tidvis våd eng, kalkoverdrev og rigkær samt på mindre areal dele med klithede, klitlavning, tør hede og surt overdrev. Der er registreret tilgroning med middelhøj græs/urtevegetation og/eller tilgroning med høj græs/urtevegetation og vedplanter på dele af arealerne med enårig strandengsvegetation, strandvold med énårige planter, strandvold med flerårige planter, grå/grøn klit, våd hede, surt overdrev, tidvis våd eng og rigkær.

Inddæmning og kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Afvanding er et forholdsvis stort problem for områdets fugtige skovnaturtyper og flere steder er

forekomst af tørre skovnaturtyper et resultat af afvanding af tidligere fugtige områder. Afvanding er også registreret på strandenge, tidvis våd eng, våd hede og rigkær.

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitattyper.

Langt størstedelen af søerne i området er beregnet til god-høj naturtilstand, og der vurderes ikke umiddelbart at være trusler imod en fastholdelse af naturtilstanden i hhv. søbred med småurter og brunvandet sø. Sø-naturtypen næringsrig sø er dog domineret af søer i moderat tilstand, og det vurderes, at sø-naturtypen i dette område generelt er truet af næringsstofbelastning.

For odder og skæv vindelsnegl er der af Miljøstyrelsen foretaget en overvågning over arternes forekomst inden for området. Der vurderes ikke at være trusler mod disse arters forekomst i området. For sumpvindelsnegl kan fortsat tilgroning med pil på den nuværende lokalitet være en trussel for artens fortsatte forekomst i området.

Generelt er mange af de marine naturtyper påvirket af næringsstofbelastning.

Garnfiskeri kan bifange og dermed påvirke havpattedyr i området negativt. Pelagisk trawl og notfiskeri udgør en mindre trussel mod havpattedyr.

For ynglefuglenes vedkommende er der foretaget levestedskortlægning for fire arter, rørhøg, klyde, havterne og splitterne. For disse arter er tilstanden af langt de fleste levesteder beregnet til at være i høj eller god tilstand. Enkelt af de kortlagte levesteder er i moderat eller ringe tilstand, hvilket skyldes en mindre god vegetationsstruktur og at områderne er præget af meget sand/sten. Der vurderes heller ikke at være væsentlige trusler for skarv og havørn i området. Overordnet set vurderes der derfor ikke at være væsentlige trusler mod de seks ynglefugle arters fortsatte forekomst i området.

Områdets karakter med mange strandenge og store lavvandede fjordområder tilgodeser generelt trækfuglenes behov for uforstyrrede raste- og fourageringsområder og der vurderes ikke at være trusler for fuglenes fortsatte forekomst i området. Jf. DCE kan det dog ikke udelukkes, at der kan være forstyrrelser fra f.eks. havjagt eller rekreativ sejlads i området for edderfugl og fløjlsand. Garnfiskeri og fiskeri med bundgarn (andre redskaber) kan bifange og dermed påvirke fugle i området negativt. Pelagisk trawl og notfiskeri udgør en mindre trussel mod fugle.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven. Indsatser mod næringsstofbelastning af sø-, marine og vandløbsnaturtyper samt grundvandsbetingede terrestriske naturtyper og levesteder varetages i Vandområdeplanerne.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om fastholdelse og etablering af en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje/græsning af de lysåbne terrestriske naturtyper med de tilknyttede arter. Pleje/græsning af især lysåbne naturtyper medvirker til at hindre utilsigtet tilgroning med f.eks. høje græsser/urter og vedplanter.

Planen indeholder en indsats om bekæmpelse af invasive arter, idet at invasive arter medvirker til at forringe naturtilstanden. Derudover indeholder planen en målsætning om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

For områdets arter og fugle vil planens indsatser medvirke til at sikre egnede levesteder, ligesom de vil bidrage til at skabe størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved bl.a. at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper. På hedearealer gennemføres en grundlæggende indsats med henblik på forbedring af naturtilstanden og for ligeledes at undgå tilgroning. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for området.

Afslutning af igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, og vedligeholdelse af indsatser gennemført i første og anden planperiode, f.eks. ved at opretholde græsning og genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats, vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden.

Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Der fokuseres på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på pattedyr.

Planen indeholder desuden en indsats om undersøgelse af behovet for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle og havpattedyr. Indsatsen med revidering af bestemmelserne for vildtreservaterne i området skal sikre en minimal forstyrrelse i sårbare perioder af de nævnte artsgrupper.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede fuglearter samt en lang række andre fuglearter, der benytter området som yngle- og fourageringsareal.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundslande har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser.</p> <p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for den meget lille del af områdets § 3-beskyttede enge, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. I og omkring Natura 2000 området findes bl.a. bilag IV-arter. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, samt sikring af pleje medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen. Udlægning af skove til urørt skov vil medføre at skovdriften ophører og i vidt omfang skal overlades til sig selv. Dermed vil der skabes plads til naturlige biologiske processer, der skaber flere levesteder, og dermed øger den biologiske mangfoldighed. Natura 2000-planen bidrager til at tilstanden af levesteder for gråsæl forbedres i overensstemmelse med arternes krav. Der fokuseres desuden på om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. En indsats der må forventes at få en gavnlig effekt på begge særlige arter og fugle der lever i området.</p>
Befolkningen	X		<p>Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.</p> <p>Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser.</p> <p>Visse indsatser, fx potentielle hydrologiprojekter og udlægning</p>

			til urørt skov, vil kunne medføre ændringer i adgangen til delområder indenfor Natura 2000-området. Der er offentlig adgang til dele af området. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af en beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand		X	Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige

			landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk arv. Arkæologisk arv kan påvirkes af naturpleje, f. eks. græsning og høslæt.
Arter	X		Det vurderes, at indsatser om udtagning af lavbundsjord og udlægning til urørt skov vil medvirke til at sikre og forbedre levesteder for en række arter på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området. Da indsatserne i planen også forventes at forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder.
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod området fredninger, da fredningerne har til formål at sikre de landskabelige og biologiske værdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. For vurdering af planens påvirkning af vildtreservaterne i området, se tabellens afsnit om Befolkningen og Menneskets sundhed.
Kumulative effekter	X		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for arter på området udpegningsgrundlag.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor en indsats mod invasive planter og hjemmehørende vedplanter samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare den åbne dynamik i området.

Planen indeholder en indsats om sikring af hensigtsmæssig hydrologi. En ændring af hydrologien i området vil potentielt kunne påvirke skovnaturtyper, som bliver vådere og hvor bevoksninger visse steder vil gå ud som følge af ændret vandstand. Det skal i forbindelse med behandling af enkeltprojekter sikres, at det samlede areal af naturtyperne bevares ved at bevoksninger får mulighed for at opstå andre steder i Natura 2000-området eller inden for den biogeografiske region.

Planen indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Denne indsats, kan på mindre områder medføre en ændret adgang på visse tidspunkter af året, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, højere vandstand og eventuelle indhegninger. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af lysåbne naturtyper. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området. I dette område gælder det fx forekomster af tidvis våd eng, kalkoverdrev og klitnaturtyper, som vurderes at være følsom over for pleje med græsning.

Planen indeholder en indsats om at sikre sammenhæng i området natur, samt sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Med gennemførelsen af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af naturtyperne og arternes levesteder, og planen vurderes derfor overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsjord. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejkrævende arealer,

bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

I forslag til Natura2000 planen for N55 Stavns Fjord, Samsø Østerflak og Nordby Hede planlægges der en indsats om at arbejde for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift, pleje og bekæmpelse af invasive arter, og der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Urørt skov (permanent ophør af drift m.v.) kan være en mulighed af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle. Ved udlæg til urørt skov skal der tages hensyn til levesteder for særligt følsomme arter.

Miljøstyrelsen reviderer herudover bestemmelserne for vildtreservaterne Hov Røn, Lerdrup Bugt, Mølle- og Svanegrunden, Søby Rev og Vorsø.

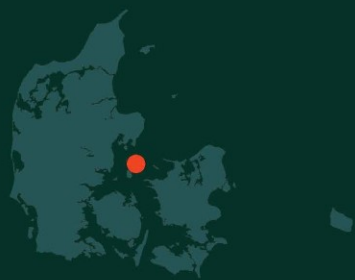
Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Genskabelse og eller udvidelse af arealer med rigkær prioriteres i planen over ung elle- og askeskov, mens ældre forekomster af skovnaturtypen skal bevares. Artsrigt surt overdrev og tør hede prioriteres i forhold til yngre tilgroning med egekrat. Ved genopretning af hensigtsmæssig hydrologi prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper fremfor skovnaturtyper tilknyttet tør bund. De nævnte prioriteringer har til formål at sikre det bedst mulige naturindhold.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura
2000-plan 2022-2027 for Horsens Fjord,
havet øst for og Endelave (nr.56).
Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-
planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk